

Motion till riksdagen 2005/06: MJ533

av **Barbro Feltzing (mp)**

Användning av mobiltelefoner

Motionen delad mellan flera utskott

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att försiktighetsprincipen skall gälla vid exponering av elektromagnetiska fält.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om en rekommendation för barn och ungdom vid användning av mobiltelefon.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att SAR-värden för mobiltelefoner görs officiella, enligt de rekommendationer som har utgetts och att detta anges i lag.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen låter utreda vad i motionen anføres om forskningen på radiofrekventa fält.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att försiktighetsprincipen skall gälla vid rekommendationer för bosättning eller vistelse i närheten av elektriska och magnetiska fält.¹
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att en varningstext bör finnas på mobiltelefoner, som varnar för alltför flitigt användande.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att en rekommendation utfärdas angående användning av mobiltelefon i bilar.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen låter utreda vad i motionen anføres om forskning om interaktion mellan elektriska fält i lufrummet.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om en sänkning av nuvarande SAR-gränsvärde på 2,0 W/kg till 0,8 W/kg.

¹Yrkande 5 hänvisat till BoU.

Fel! Okänt namn på

Prolog

Hej jag kan inte ta emot ditt samtal just nu, eftersom min hjärna kokar...
men lämna namn och telefonnummer så återkommer jag så snart jag
coolat ner lite...

Detta meddelande på sin mobiltelefon kan många människor idag skriva under på. Många mobiltelefonanvändare klagat över att örat och huvudet blir uppvämt och att de därför måste begränsa sitt talande eller använda s.k. handsfree. Forskare över hela världen är nu säkra på att de elektromagnetiska fälten från mobiltelefoner avger strålning. På mobiltelefoner med invändig antenn strålar hela höljet och handsfree är heller inte säkert eftersom sladden läcker strålning. Den strålning som människan absorberar från mobiltelefonerna kallas SAR-värde, Specific Absorption Rate, och i Sverige har vi antagit gränsvärdet 2W/kg i en kub på 10g. I USA har man lagt sig på betydligt lägre värde, vilket även Sverige bör göra med tanke på framtidseffekter och försiktighetsprincipen. Ett gränsvärde på 0,8 W/kg är ett förnuftigare värde och som också TCO går ut med i sin kvalitets- och miljömärkning, vilket bör ges regeringen till känna.

Vi går nu in i en ny mobiltelefonera, den s.k. 3 G och snart även 4 G, samt att nya trådlösa system för datorer och de s.k. Blue tooth kommer, utan att vi vet hur vi kommer att reagera med ett alltmer accelererat utnyttjande av trådlös kommunikation i etern.

Forskningen ligger efter och trots detta dras forskningsresurser inom EMF (elektromagnetiska fält) ned. Professor Yngve Hamnerius på Chalmers tekniska högskola i Göteborg har forskat under lång tid på elektromagnetiska fält och funnit icke-termiska effekter av mikrovågor i mänsklig vävnad. En forskning som är på radartekniker och innebär förändring av protein i hjärnan behöver få en fortsättning. Kartläggning av elektromagnetiska fält i utemiljön är ett annat stort forskningsfält, som bl.a. visar att bakgrundsstrålning från elektromagnetiska fält har ökat och där radio-tv utgör cirka 40 procent och strålningen från basstationer och mobiltelefoner utgör cirka 60 procent.

I England har staten satsat på en oberoende kommission, Stewartkommissionen, som har samlat forskning och tillsammans med staten gått ut och rekommenderat folk att vara försiktiga vid användandet av mobiltelefon. Rekommendationen säger att barn under 16 år bör använda mobiltelefon endast i undantagsfall. De vill att barnen skall hålla samtalen korta och de anser att föräldrarna får göra valet att barnen inte skall använda mobiltelefon eller riskera eventuella skador i framtiden. Barn har ju ännu i tonåren ett inte helt utvecklat nervsystem och huvudets ben är inte så hårt som hos en vuxen, och därför är risken att drabbas cirka tre gånger så stor som hos vuxna.

Ökad användning av mobiltelefoner

Mobiltelefoner avger strålning, det är forskning och tillverkare nu överens om. När undertecknad först motionerade om mobiltelefoners risker och den

elektromagnetiska strålningen i början av förra mandatperioden året 1995 togs jag inte på allvar, trots att forskning på elektromagnetiska fält ändå hade pågått i 20 år. Då hade mobiltelefonernas era precis börjat och ökningen av antalet mobiltelefonabonnemang har sedan dess varit kraftig. Under 1993 såldes ca 20 000 abonnemang, 1995 nåddes den siffran redan efter ett par månader. 1999 fanns så många som 4,7 miljoner mobiltelefoner i Sverige och nu har minst 9 av 10 mobiltelefon.

Det var denna otroligt exponentiella ökning, som först fick mig att undra, hur vi människor i framtiden skulle reagera på allt tätare och fler elektromagnetiska vågor i atmosfären. Det finns inga säkra gränsvärden för den elektromagnetiska strålning som mobiltelefoner utsänder och det är svårt att säga vad som händer på lång sikt.

Så länge inget är fastställt om riskerna och med tanke på att det trots allt finns observationer med olika resultat vad gäller tumörer i tinningarna och de effekter, som beskrivs nedan i den största undersökningen (vilken är gjord av Kjell Hansson Mild) i världen, så måste försiktighet gälla vid användningen.

Forskning visar att det blir större hälsoproblem med längre telefontid

Det pågår forskning i Sverige, och EU har påbörjat ett stort forskningsprogram om just mobiltelefoner. En stor undersökning med 11 000 personer har utförts av docent Kjell Hansson Mild vid Arbetslivsinstitutet. Symptom såsom trötthet, huvudvärk, minnesluckor, koncentrationsproblem, värme på och bakom örat, brännande hud, stickningar och yrsel uppges. Men undersökningen, som är den största i världen, visar också på att mer forskning behövs vad gäller eventuella samband med allvarigare konsekvenser av alltför länge och frekvent pratande i mobiltelefon. Värt att uppmärksamma är också att alla slag av symptom stiger med användandet.

Forskning om elektromagnetiska fält

De elektromagnetiska fält som utsänds från mobiltelefoner innebär en viss temperaturhöjning i den mänskliga kroppen. Exponeringen utgörs av s.k. radiofrekventa fält och från forskningshåll kan man inte bortse ifrån att radiofrekventa fält har en inverkan på människokroppen. Forskningen angående detta bör dock öka så att bättre underlag om en eventuell påverkan kan erhållas.

Elektromagnetiska fält har blivit föremål för forskning i ökad utsträckning i flera länder. I en avhandling av Umeåforskaren Ewa Lindström visas att mänskliga celler reagerar på lågfrekventa fält, och hon redogör även för biologiska effekter av dessa. Det är i nuvarande läge för tidigt att säga något om hur effekterna blir och att dra slutsatser om eventuella skador, men att le-

Fel! Okänt namn på

vande celler reagerar med koncentrationsförändringar av kemiska ämnen i cellen är påvisat.

Tre forskare i Lund, Salford, Brun och Persson, har visat att skyddsbarriären som vi människor har, den s.k. blod-hjärnbarriären, öppnar sig för gifter vid mycket låga nivåer av mikrovågor. Hjärnan kan öppnas för proteiner, som kan orsaka autoimmuna sjukdomar som MS.

Parallella undersökningar vad gäller eventuella samband med hjärntumörer och Alzheimers sjukdom pågår också.

Så länge inget är fastställt om riskerna, och forskningen inte kan påvisa entydiga resultat, så måste försiktighetsprincipen gälla vid användning.

Barn och ungdom bör inte använda mobiltelefon på grund av hälsofara

Barn och ungdom bör i princip inte använda mobiltelefon alls, det visar senaste rönen från en engelsk forskningsgrupp, som har sammanställt all forskning om mobiltelefonstrålning. Barns och ungdomars benvävnad är tunnare än hos vuxna och hjärnvävnad och skallben har inte vuxit färdigt. Barn drabbas därför hårdare av skador, och detta är allvarligt eftersom man misstänker att strålningen kan orsaka hjärntumörer och även Alzheimers sjukdom. Barn är mer känsliga för mikrovågor och absorberar mikrovågor 3,3 gånger mer än en vuxen.

En svensk forskare, Lennart Hardell, har i en nyligen gjord studie, visat på en ökad förekomst av hjärntumörer hos mobiltelefonanvändare. Rekommendationer bör utfärdas för att visa på den större hälsorisen för barn och ungdom vid användning av mobiltelefon och att försiktighetsprincipen bör gälla.

SAR-värden bör göras officiella i Sverige genom lagstiftning

Gränsvärdet för strålningsdosen uttrycks i SAR (Specific Absorption Rate) och anger hur mycket energi som fångas upp i ett gram hjärnvävnad. Detta värde är grundat på att kaniner, som utsatts för mikrovågstrålning, fick grumlade linser vid ett visst värde. Men hur nerver och nervsystem och blodkärl påverkas hos människan, för det finns det inga gränsvärden.

Strålskyddsinstitutet gör inga mätningar, trots att det är tillsynsmyndighet, medan mobiltelefonföretagarna däremot testar SAR-värdena. Deras resultat har hittills idag inte varit officiella så att forskare kan ta del av dem, och ett sådant krav på öppenhet är ett fullt rimligt krav. Rekommendation har utgetts till telefonföretagarna om att ge ut SAR-värdena och detta måste också nu genomföras och införas i en lag.

Fel! Okänt namn på

I USA kräver Post- och Telestyrelsen att mobiltelefonstillverkarna ger ut strålningsvärdena på mobiltelefoner. SAR-värdena är där officiella. Detta genombrott ökar nu därför kraven på de svenska mobiltelefonstillverkarna att följa efter. Detta reser också krav på att mätningen av SAR-värdena görs mer på ett vetenskapligt acceptabelt sätt också med hänsyn taget till att människor pratar mycket längre i telefon än de två minuter som gränsvärdena utgår ifrån.

Försiktighet vid rekommendationer

Elöverkänslighet drabbar många människor i vårt samhälle. Att bevisa att någon är elöverkänslig är svårt i nuvarande läge. Det kan dock inte heller bevisas att elektromagnetiska fält är ofarliga för oss människor och därför måste också då försiktighetsprincipen gälla. Socialstyrelsen gav 1995 ut en rapport, som säger att det inte finns något övertygande stöd för ett samband mellan exponering för elektromagnetiska fält och vissa hälsorisker. När det gäller elöverkänslighet kan rapporten dock inte utesluta att elektrisk utrustning kan ha direkta effekter på människokroppen. Rapporten kan inte heller vare sig bekräfta eller motsäga ett orsakssamband med leukemirisk vid elektromagnetiska fält.

Flera rapporter har kommit om hälsorisker, som kan uppstå både när det gäller bildskärmsarbete och arbete med elektriska apparater med skilda spänningstal. Bosättning i närheten av kraftledning har visat på oroande effekter med troliga cancer risker. En orsak till hudbesvär vid bildskärmsarbete, framför allt vid arbete med nyare apparater, är att flamskyddsmedel som ingår i datorer och annan elektronisk utrustning avger brom vid användning.

Försiktighetsprincipen bör därför användas när rekommendationer ges, vid bosättning eller vistelse i eller i närheten av elektriska och magnetiska fält.

Varningstext på mobiltelefonerna

En varningstext, liknande den som finns på cigarettpaket, bör också finnas på mobiltelefoner och varna för alltför flitigt användande. Detta krav har jag framfört under flera år och nu har detta vunnit gehör i andra länder. Forskning visar att längre samtal i mobiltelefon ökar riskerna för att drabbas av skador. Människor pratar allt längre tid i telefon och överskrider de två minuter som ligger till grund för gränsvärden. De s.k. SAR-värdena ökar också i samhället, genom ett ständigt ökande mobiltelefonabbonemang. Därför är det befogat med försiktighet vid användning, och en varningstext på mobiltelefonerna skulle kanske kunna medverka till att SAR-värdena minskar och att framför allt barn och ungdomar inte ökar sin användning.

Fel! Okänt namn på

Mobiltelefonsamtal i bil ger höga strålvärden

Vid användning av mobiltelefon inne i en bil uppkommer höga fältstyrkor (strålningsnivåer). Inne i bilen har radiovågorna svårare att nå fram till mobiltelefonen. Detta innebär att mobiltelefonen måste öka effekten och bilföraren utsätts därför för högre strålning.

Fältstyrkan hos föraren blir hög, speciellt nere vid fötterna, men även vid det främre passagerarsätet. Fältstyrkan mätt 5 cm från mobiltelefonen ligger på mer än 100 Volt/m vid förarsätet. Vid det främre passagerarsätet är styrkan 15 V/m och i baksätet mellan 6 och 7,5 V/m. Eftersom bilen fungerar som en s.k. Faradays bur, när mobiltelefonen är påkopplad så skulle en yttre antenn kopplad utanför, på bilens tak, kunna få ner dessa höga strålningsnivåer till betydligt lägre värden. Dessa fältstyrkor skulle då bli i storleksordningen 0,75 V/m vid alla sittplatser inne i bilen. Mobiltefontillverkarna bör därför rekommendera denna åtgärd och en sådan rekommendation bör också göras allmän för att få ned strålningsnivåerna med hänsyn till försiktighetsprincipen.

Interagerande fält i vår omgivande luft

Runt omkring oss i vår livsmiljö, i luften, finns nu en mängd olika elektriska fält, som samverkar – interagerar – med varandra. Lodräta fält uppstår ifrån satelliter i rymden, som används av digital-tv. Dessa lodräta fält korsas av vågräta fält från elektrisk utrustning, bl.a. telefoner. Luften är nu så mättad, att det fattas frekvenser, så att de stora telefonbolagen blir tvungna att ta fram nya system. De här korsande elektriska fälten i atmosfären kan liknas vid en enorm mikrovågsugn. Man kan säga att mänskligheten nu ingår i ett gigantiskt jätteexperiment, där jorden med atmosfär är denna enorma mikrovågsugn och där ingen kan säga vad detta kommer att innebära för mänskligheten.

Forskning behövs för att utröna hur alla de här tillkommande elektriska fälten interagerar i luften och hur eventuellt detta påverkar människor och djur.

Stockholm den 4 oktober 2005

Barbro Feltzing (mp)